

een andere Ker-  
m van een be-  
engroep, die in  
der dienselfden

ch zal haasten  
Gereformeerde

l en al buiten  
natuurlijk niet  
aan, en dat dit  
ij behoort. Die  
haar naam be-  
nog onder den-  
Nietwaar, dat

it nu de groep-  
tel schrijven be-  
eren den naam:  
and"? En heeft  
lie Kerken dien  
an dus nu bij  
boek onder pre-  
am bij de Over-  
et nu mogelijk-  
neens kan gaan  
dat er morgen  
met ons niet  
it tot ons heeft  
maakt, dat zij  
Gereformeerde

lie naamkwes-  
tie

van de moeilik-  
kerking:

het H.V. voor  
recies hetzelfde  
de kerken in  
ag omtrent den  
erken in twijfel

om wel degelijk  
erkelijkheid van  
dr Geelkerken  
Geref. Kerken  
ons niet geheel  
en dat is de  
t, religieuze ge-  
ieren erop na-  
oo haar eigen  
Als men ons  
gevolgde me-

terkelijke groep  
aan de leden  
ciële kerk  
leden gezegd  
e onzen naam  
leden uit hun

aparte manier

velen moeten  
ndig gehouden  
niets positiefs  
onder de vlag

geloovigheden.

overgenomen

ver „Tooverij“

e schreef me,  
e men vroeger  
akte.

eeke men over  
gebruikte aard-  
ften weg zijn,  
het voornaam

een gebruik  
ool ging, het  
a „duimelen“  
de klas proef-  
an een meisje  
ij duimelen“  
e rechterhand  
inkerhand, en  
vinger van de  
nkerhand over  
vinger van de  
in de andere  
htherhand aan-  
rechter over  
n weer tegen  
el tempo heen

den persoon  
i werk.  
e catechisatie  
eer algemeen  
dunkt vooral  
een meisje  
lijk werk ver-  
„duimel“ je

Van het over de Friesche grens schreef iemand mij: „Er zijn hier menschen, die een ouden, verroesten spijker (die eens op 'n kerkhof gevonden is, en die men daarom houdt voor een spijker uit een doodkist) netjes ingepakt, zorgvuldig bewaren, in de meening, dat zoo'n spijker kiespijn kan wegnemen.

Komt men met dien spijker zeer voorzichtig aan een zieken kies, dan zal die zeer waarschijnlijk genezen, maar heeft men het ongeluk een gezonde kies daarmee te raken, dan wordt die ook aangetast. Het moet dus wel met de noodige omzichtigheid geschieden. „Ik heb wel eens aan menschen, die er gebruik van maakten, gevraagd: „Geloof je dat nu werkelijk?“ „Antwoord was: „Ik heb mij geholpen. „Ik wou 't niet gelooven; maar ten einde raad ben ik heengegaan om dien spijker te leenen en 't heeft 't resultaat gebracht, dat de kiespijn totaal was genezen“.

De menschen, die zoo'n spijker bewaren, zijn, althans enkelen, toch eenigszins geheimzinnig met dit relik. Het schijnt, dat ze er zich toch wel een beetje voor schamen. Het valt evenwel niet te ontkennen, dat ook door Gereformeerden wel gebruik van dit prachtmiddel is gemaakt“.

Tot zoover dit schrijven.

Hiermee willen wij ook het relaas der door ons ontvangen inlichtingen besindigen, om nu nog kort ons oordeel over deze dingen te zeggen.

In de eerste plaats dan de vraag of de dingen, waarover het hier gaat en waarbij sommige menschen haat zoeken, ook werkelijk haat brengen?

Helpt belezen of bespreken ook werkelijk?

Ik durf het niet te ontkennen. Een collega van mij vertelde onlangs, dat er in zijn familie ook een besprekingsformule bekend was. Een familielid wilde eigenlijk maar half gelooven, dat er van het gebruik van die formule inderdaad kracht uitging. Toch wendde hij ze tenslotte een keer aan en het hielp.

Helpen, inderdaad die middeltjes tegen wratten, brengt de nagel uit de doodkist genezing van kiespijn, is „duimelen“ voor een ander, bevorderlijk voor het welslagen van diens werk?

Ik weet het niet; van dat laatste middeltje heb ik ook zelfs nooit gehoord of het heeft geholpen, maar van die andere dingen wordt het beweerde.

Maar van het al of niet helpen hangt niet af het antwoord op de vraag naar het wel of niet geoorloofde van de toepassing dezer dingen.

Om dat antwoord te vinden, hebben wij de dingen te bezien van dezen kant:

Als iemand van belezen hulp verwacht, of van het begraven van een draadje met evenveel knopen als hij wratten heeft, of van een spijker uit een doodkist, waarvan verwacht hij dan eigenlijk hulp?

Het prevelen van die woorden kan het niet doen, dat touwtje kan het niet doen, die spijker kan het niet doen, dat strijken naar de maan kan het niet doen; maar wat doet het dan wel? De kracht Gods? Maar waarlijk, als men het van God verwacht, dan is het toch pure onzin om zoo'n toovermiddeltje te gebruiken; daaraan heeft God toch Zijn hulp niet gebonden?

Wie zijn hulp van God verwacht, die gebruikt de van God verordende middelen, die gaat als hij ziek is naar den dokter en die bidt God om Zijn zegen over de middelen, maar die zoekt niet zulke dwaze dingen, die op zichzelf toch waardeloos zijn.

Wie zulke dingen doet verwacht zijn hulp van een andere macht dan die van God.

Van welke macht dan? Ja van welke anders dan die van den duivel, want hij is de eenige, die tot het doen van dingen, die boven de gewone menschenmacht uitgaan, in staat is.

En daardoor is al zulk doen veroordeeld.

Het resultaat doet aan het geoorloofde of ongeoorloofde van zulke practijken niets af of toe.

Het kwaad zit in de bedoeling, om, buiten God om, een wonder te doen gebeuren, een wonder, dat, als het gebeurt, slechts duivelswerk kan zijn.

Men kan daarom met zulke dingen nooit te voorzichtig wezen.

Zelfs moet men dergelijke dingen voor een aardigheid niet doen.

Dit zijn geen dingen om er mee te spelen en — och hoe licht wordt een ding, dat men eerst als spel bedoelde, werkelijk ernst.

Men kan zich zoo licht wijs maken: „ik hecht er niet aan“, terwijl men er diep in zijn hart toch aan hecht.

#### „Probleemzoekziekte“

Am(ami) schrijft in Westlandsche Kerkbode:

De geest van velen, die zich Christenen noemen en met den naam van Gereformeerden zich toenoemen, is gespitst op het zoeken naar „problemen“. Diepe problemen, machtige problemen, waarvoor zij met een kinderlijke zelfwelling inderdaad „staan“, waarmede zij, zoo het heet, „worstelen“. Dikwerf zijn het niet anders, dan reeds in vorige eeuw sterk gereden stokpaardjes. Soms zijn het vraagstukken, opgekomen uit den voortgang van wetenschappelijke onderzoekingen en veranderingen in wetenschappelijk inzicht. Indien dan de oplossing wat minder ver gezocht werd en meer bedacht werd, dat soms vlak naast de deur ligt, wat daarom reeds straten ver niet te vinden is, zouden dergelijke „problemen“ veel van hunne diepte en belangrijkheid verliezen.

Wie nu dit alles hoort betoogen en ziet beschreven en daarbij zelf niet door de probleemzoekziekte besmet is, ontdekt al zeer spoedig, dat dit al met het vinden en organiseren van werkelijk belangrijke levens-terreinen; met het zoeken en uitlijnen van nieuwe banen niet veel te maken heeft.

En als ge dan eens terugdenkt aan de groote keerpunten en worsteldijperken der historie, en ge ziet, hoe dan gezocht, getast, misgetast, weer gezocht, het gevondene verworpen werd of het gevondene als een kostelijke schat voor eeuwen vastgelegd werd, die schaamt zich een beetje over de

krachtverspilling, moeiteverkwisting en tijdverbeuzeling van zijn eigen tijd. En het schijnt hem, dat de heillooze kunst van het onzekerstellen het verre aflegt tegen den moeitevullen arbeid van vorige geslachten waarheid en recht vast te leggen.

Is er ooit een tijd geweest, waarin waarlijk albetekenende vraagstukken om dadelijke oplossing riepen, dan was het de tijd der Kerkhervorming. Vooral toen de Hervorming zoo veelstaltig uitteën liep, werd de vaststelling van wat als waarheid en recht zoude gelden even noodzakelijk als moeielijk.

Dat geldt ook de organisatie van de Gereformeerde Kerken in onze Landen. En als ge dan leest en vindt, hoe onder kruis en verdrukking mannen opstonden, samenkwamen, vaststelden, wat na eeuwen nog de grondslag is gebleven van ons kerkelijk leven, dan voelt ge den grootsten eerbied voor die reuzen, die de overtalrijke problemen hunner dagen niet maar beschouwden als oprispingen van den menschelijken geest, waarbij diepzinnig moet gezocht worden, doch als van God gegeven, om tot Gods eer te worden opgelost.

Natuurlijk tastten zij bij die oplossing wel eens mis. Vandaar, dat aanvankelijk de ééne kerkvergadering niet alleen uitbreiden en aanvullen moest, wat eene andere vastgesteld had, maar ook verbeteren. En ook wel eens weglaten, wat op eene vorige als gebruik of voorschrift aangenomen was.

Zoo zijn er in de verschillende elkander opvolgende Synodalen vastgestelde Artikelen, Acta en Kerkenordeningen hier en daar bepalingen, die of eensklaps of langzamerhand verdwenen. Daardoor zit er in al dat overgeleverd Synodaal materiaal een stuk Kerkgeschiedenis. Daardoor bieden zij een beeld van de worsteling onzer Kerkvaders om „problemen“ werkelijk op te lossen en al tastend en zoekend het juiste te veroveren.

#### Gods Woord in de prediking.

De D. v. Dijk handelt in „De Bazuin“ over de circulaire waarin de preekmethode van de H.H. ds Buskes en E. L. Smelik ter sprake kwam.

Thans schrijft hij:

Uit een door mij ontvangen schrijven van Ds Buskes blijkt, dat ik zijn vorig schrijven niet goed had begrepen en dat dus de voorstelling die ik, aan de hand van dat schrijven, gaf van het prediken van wat zich aan ons als zekerheid openbaarde, niet zijn meening vertolkte.

Volge hier, wat hij schreef: „Wanneer u de vraag stelt: „Wat verstaat Ds Buskes onder het Woord Gods?“ dan antwoord ik met uw woorden: „voor mij is het Woord Gods, dat ik heb te bedienen in de prediking, heel de Heilige Schrift, de Bijbel“. De Bijbel is Gods Woord, afgezien van de vraag, wat ik er al of niet van ervaar.“

Wanneer ik alleen Gods Woord mocht verkondigen, voor zoover ik het ervaren heb, zou het resultaat al heel pover zijn. Dacht u nu waarlijk, dat ik de menschen in de kerk bezig zou willen houden met wat ik ervaren heb? 't Is toch onmogelijk, te ervaren, dat Jezus Christus uit de dooden is opgestaan! Het Paaschevangelie is niet ervaarbaar, het moet worden geloofd.

Dit slechts als voorbeeld.

Nog eens: „Wanneer wij zeggen, dat wij willen getuigen, van wat zich aan ons als zekerheid openbaarde, bedoelen wij Gods Woord van Genesis 1 tot Openbaringen 22. Gods Woord openbaart zich aan ons als Gods Woord door den Heiligen Geest.“

U wilt ook nu nog dit woord opvatten in den zin van: „wat wij ervaren“. Dit is heusch onze bedoeling niet. Hoe vaak gebeurt het niet dat wij niet ervaren en toch Gods Woord moeten bedienen. Ik dank er God voor, dat ik niet mijn ervaring tot inhoud van mijn prediking behoef te maken. Ik ben bereid uw waarschuwing tegen ervaringsprediking met volle instemming in „Woord en Geest“ over te nemen.

Op dit punt kunt u mij niet spoedig te kras in uw waarschuwing zijn.“

Tot zoover Ds Buskes.

Daar ligt in dit schrijven reden tot groote verheugenis.

Maar nu leeft in mijn hart toch de vraag:

„Als Ds Buskes met de gewraakte uitdrukking niet bedoelt wat ik ter eerster, noch wat ik ter tweeder instantie daarin meende te moeten lezen, wat bedoelt hij er dan mee?“

In deze uitdrukking werd toch gegeven zooveel als de rechtvaardiging voor deze nieuwe preekenserie.

Met andere woorden, in deze uitdrukking werd gezegd, waarin deze preeken nu eigenlijk zouden verschillen van andere, die tot nu toe reeds verschenen.

Maar als nu Ds Buskes het zoo absoluut eens is met mij en met allen, die Gereformeerde wenschen te preeken, waarin bestaat dan dat „andere“.

Ik zou zoo graag willen, dat Ds Buskes dat nu eens heel duidelijk zei.

Laat ik daar dan dadelijk ook deze vraag aan verbinden: wat bedoelt hij met deze woorden: „wij zoeken contact met hen, die evenals wij, dorsten, niet na een uiteenzetting omtrent historische, zielkundige of dogmatische wetenswaardigheden, maar naar den levenden God en den levenden Heiland.“ (Ik spatieer, van D.)

Ds Buskes en Ds Smelik mogen niet vergeten, dat wanneer men iets dergelijks neerschrijft, daarin een beschuldiging wordt geuit tegen andere Dienaren des Woords, die dan wel zouden doen, wat hier wordt gelaakt.

Dat zijn ontzaglijke dingen; dat mag men zeker niet maar zoo zeggen.

En daarom, eer wij ook hierover verder spreken, zou ik zoo graag nu eens willen weten, niet wat daarmede niet wordt bedoeld, maar wat men daarmede wel wil zeggen.

Wij mogen twee dingen niet vergeten.

a. de belijdenis is hier niet ter sprake gebracht; en de „ervaring“ zal met deze lacune wel verband houden.

b. als ik — ds Buskes daarin na-volgende — Karl Barth volg, dan kan ik den term der vroegere ethischen (Gods Woord IN den bijbel) wel vervangen door den gereformeerde-klinkenden, (de Bijbel IS Gods Woord) en toch veel verder van de geref. belijdenis verwijderd zijn dan oude of nieuwe ethischen.

(K. S.)

#### BOEKBESPREKING.

Kuyper-bibliografie, door J. C. Rullmann. Deel II. (1879—1890.)

N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen. 1929.

Onze hartelijke gelukwenschen aan Ds Rullmann, dat hij dit tweede deel mede door de zorgen van het Bestuur der Kuyper-stichting het licht kon doen zien.

Maar vooral onze hartelijke dank.

Dit deel bespreekt de geschriften, welke Dr Kuyper deed verschijnen in de hoog-spanningsperiode van zijn leven.

De speurgaven van Ds R. komen hier rijk uit. Hij excerpert weinig, geeft een schat van citaten, maar vermeldt daarbij het oordeel van mede- en tegenstanders en deelt uit den overvloed van zijn kaart-systeem mild mee.

In één woord: voortreffelijk werk!

Wij zien met verlangen naar de voltooiing uit.

John Bunyan. De Christen- en Christinna-reis. Opnieuw vertaald en ingeleid door A. G. Wolf. V.D.M.

W. D. Meinema, Delft. 1929.

Gaarne sluit ik mij aan bij de waardeerende recensie, door onzen medewerker Dr C. Tazelaar in den vorigen jaargang van de luxe-editie van dit boek gegeven.

Want dit is een volksuitgave en valt derhalve door zijn lagere prijs in het bereik van een veel breeder kring.

Dat zij ervan profiteeren!

Misschien wil Ds Wolf, wiens naam sindsdien verlening onderging, bij een volgende uitgave nog eenige taalzuivering overwegen?

Schrift en Historie. Gedenkboek der Anti-rev. partij. 1878—1928. Tweede druk. Goedkope uitgave.

N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen. 1929.

Ook dit boek werd in ons blad uitvoerig besproken. De eerste uitgave was royaal en in verhouding tot de uitvoering zeer matig geprijsd.

Maar er werd geklaagd, dat het voor de breede massa van het A.R. volk toch nog te duur was.

Daaraan is tegemoet gekomen door dezen 2en druk. De illustraties zijn weggelaten, het lettertype is kleiner, maar de inhoud is dezelfde gebleven.

Kome het thans in ieder A.R. gezin.

Waar zijn wij in de Gereformeerde Kerken aan toe? Korte overdenkingen door G. G. Gijben.

N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen. 1929.

In deze brochure klinkt de stem van een meeleven-den broeder, die over de kerkelijke dingen van den dag vlot en veelszins verdienstelijk schrijft. Men vindt hier in zekeren zin een nabetrachting. Maar het nabetrachten heeft in tegenstelling met na-pleiten onmiskenbaar zijn nut.

Karl Barth, door Dr J. Hoek. Geref. predikant te 's Gravenhage.

N.V. Uitg. Mij. J. H. Kok te Kampen. 1929.

Deze brochure dankt haar ontstaan aan een referaat voor reunisten.

Dr Hoek heeft echter „het gesprokene hier en daar vereenvoudigd of elders breeder toegelicht“.

Hij bedoelt hiermee eenige orienteering te geven aangaande de theologische denkbeelden van dezen vader der Zwitsersche school.

En hij is daarin, voorzover het bestek het toeliet, uitnemend geslaagd.

Natuurlijk „kent“ men Barth na lezing van dit boekje nog niet.

In het voorbijaan zij den lezer deze troost in vragenden vorm geboden: wie „kent“ Barth wel?

Maar men weet althans iets van hem.

En men zal het met Dr Hoek eens zijn: „onze leidman kan hij niet zijn“.

Protestantsch Jaarboekje voor Rotterdam, enz. 1929.

N.V. Korteweg en Stemerding, Rotterdam.

Voorzover ik weet, iets eenigs in ons land.

Het geeft informatie in den breedsten zin over de verschillende kerkengroepen in Rotterdam en Omstreken. Ook over onderwijs-inrichtingen en vereenigings-leven.

Voor het onderling contact zeer nuttig.

Tal van predikanten stelden zich beschikbaar „ter verlichting“.

Reisprogrammaboek voor 1929. Uitgegeven door de Nederl. Christel. Reisvereniging.

Bevat een keur van reisprogramma's, van fietstochten naar Nunspeet of Laag-Soeren, tot bootreizen naar Amerika en Spitsbergen toe.

Lage prijzen, mooie foto's, lange lijsten van beloften, aan welker vervulling men niet behoeft te twijfelen, oefenen verlokken invloed uit.

HEPP.